

Zmiany w podatkach i księgowości 2021 z uwzględnieniem tarcz antykryzysowych

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I. Zmiany w podatkach dochodowych

Rozdział I. Wpływ tarcz antykryzysowych na przychody i koszty podatkowe

1. Uwagi wstępne

Uchwalone w reakcji na pandemię COVID-19 przepisy prawne, określane jako tarcze antykryzysowe, wprowadziły szereg rozwiązań mających bezpośredni lub pośredni wpływ na rozliczenia podatkowe w CIT bądź PIT. Rozwiązania te rzutują zarówno na przychody podatkowe, jak i na KUP.

Z uwagi na różnorodny charakter tych instrumentów i fakt, że były wprowadzane różnymi przepisami w różnym czasie, zidentyfikowanie ich wszystkich, a także ich skutków podatkowych, nie jest zadaniem łatwym. Niemniej warto, aby przedsiębiorcy, którzy korzystali z rozwiązań wprowadzonych tarczami, przeanalizowali prawidłowość ich ujęcia w CIT bądź PIT, ponieważ ma to wpływ na prawidłowość rozliczenia tych podatków. Wspomniane rozwiązania wystąpiły częściowo w trakcie 2020 r., przez co miały wpływ na zamknięcie podatkowe tego roku, ale z uwagi na trwającą nadal pandemię niektóre z nich zostały utrzymane i mają wpływ również na rozliczenie 2021 r.

Pomocą w ocenie skutków podatkowych wynikających z rozwiązań wprowadzonych przez tarcze są indywidualne interpretacje prawa podatkowego, które zdążyły się pojawić do tego czasu, odpowiedzi MF na interpelacje poselskie, a także objaśnienia MF z 21.7.2020 r. w sprawie preferencji stosowanych w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19¹.

Poniżej zostaną opisane odrębnie zarówno skutki wprowadzonych przepisów na przychody podatkowe, jak i na KUP w CIT oraz PIT dla przedsiębiorców.

¹ <https://www.gov.pl/web/finanse/objasnienia-podatkowe-z-21-lipca-2020-r-ws-nowych-preferencji-stosowanych-w-zwiazku-z-ponoszeniem-negatywnych-konsekwencji-ekonomicznych-z-powodu-covid-19> (dostęp: 15.4.2021 r.).

1.1. Przychody podatkowe

W podatkach dochodowych obowiązuje zasada samoobliczenia podatku przez podatnika, co oznacza, że podatnik powinien każdorazowo samodzielnie ocenić, czy otrzymane przysporzenie generuje po jego stronie przychód podatkowy. Jest to istotne, zwłaszcza że przychodem podatkowym w podatkach dochodowych są nie tylko należne i faktycznie otrzymane pieniądze, lecz także wszelkie nieodpłatne świadczenia, których równowartość powinno się uwzględnić w rozliczeniu podatkowym jako przychód podatkowy.

Analizując wpływ rozwiązań wprowadzonych przepisami tarcz antykryzysowych na przychody podatkowe, należy mieć na uwadze przede wszystkim te z nich, które skutkowały otrzymaniem bezpośredniego wsparcia finansowego czy to przez zasilenie przedsiębiorcy konkretną kwotą świadczenia pieniężnego o charakterze bezzwrotnym, czy to w formie pożyczki.

Wymienić tu zatem należy następujące świadczenia skutkujące **bezpośrednim wsparciem finansowym**:

- 1) świadczenie postojowe,
- 2) mikropożyczkę z FP do 5000 zł,
- 3) dofinansowanie do wynagrodzeń.

Ponadto przepisy tarcz antykryzysowych przewidywały szereg świadczeń **o charakterze nieodpłatnym**, które również powinny zostać przeanalizowane pod kątem ich skutków podatkowych, np:

- 1) zwolnienie ze składek ZUS,
- 2) zwolnienie z opłaty prolongacyjnej,
- 3) odroczenie płatności różnego rodzaju świadczeń publicznych.

W dalszej części artykułu powyższe rozwiązania zostaną omówione pod kątem ich wpływu na przychody podatkowe przedsiębiorców. Ponadto uwzględniony zostanie wpływ rozwiązań przewidzianych tarczami antykryzysowymi na przychody pracowników, a co za tym idzie – na rozliczenia dokonywane przez przedsiębiorcę pełniącego funkcję płatnika podatku.

1.2. Koszty uzyskania przychodów

Konsekwencją zasady samoopodatkowania w podatkach dochodowych jest to, że podatnik musi samodzielnie podjąć decyzję o tym, czy dany wydatek zaliczyć do KUP. Aby dany wydatek mógł zostać zaliczony do KUP, musi spełniać warunki określone w art. 15 ust. 1 PDOPrU oraz odpowiednio w art. 22 ust. 1 PDOFizU, a więc zasadniczo musi być związany z prowadzoną przez podatnika działalnością gospodarczą i służyć uzyskaniu przychodu podatkowego.

Niektóre z wprowadzonych przepisów tarcz antykryzysowych bezpośrednio wskazują, jakie wydatki można zaliczyć do KUP. Znalazły się wśród nich np.:

- 1) darowizny przekazane w związku z pandemią COVID-19,

- 2) odpisy amortyzacyjne od środków trwałych wykorzystywanych do produkcji wyrobów wykorzystanych w walce z pandemią COVID-19,
- 3) kary umowne poniesione w związku z pandemią COVID-19.

Podatnik powinien przeanalizować ponadto, **czy wydatki sfinansowane ze środków pochodzących ze wsparcia finansowego** w ramach tarcz antykryzysowych mogą zostać zaliczone do KUP. Chodzi tu zwłaszcza o to, czy do kosztów podatkowych można zaliczyć np.:

- 1) wydatek na zakup komputera do firmy sfinansowany mikropożyczką,
- 2) odpisy amortyzacyjne od specjalistycznej maszyny zakupionej ze środków pochodzących z PFR,
- 3) wydatki na wynagrodzenia pracowników oraz składki na ubezpieczenie sfinansowane ze wsparcia finansowego otrzymanego w ramach tarcz antykryzysowych.

Warto zastanowić się także, czy do KUP powinny być zaliczone jeszcze inne, niewymienione wyżej wydatki poniesione przez przedsiębiorcę w związku z pandemią. Spośród nich wymienić należy koszty:

- 1) testów na COVID-19 dla pracowników,
- 2) organizacji pracy zdalnej czy też
- 3) ponoszonych zabezpieczeń w przedsiębiorstwie podatnika (ochrona osobista pracowników, zabezpieczenia odgradzające pracowników od klientów).

2. Wpływ rozwiązań antykryzysowych na przychody podatkowe

Poniżej zostaną przeanalizowane skutki podatkowe wprowadzonych przepisami tarcz antykryzysowych wybranych form bezpośredniego wsparcia finansowego (otrzymanie środków pieniężnych) w postaci pożyczek bądź subwencji, a także nieodpłatnych świadczeń w postaci zwolnienia z obowiązku zapłaty składek ZUS.

2.1. Świadczenia w postaci pożyczek zwrotnych

Przepisami tarcz antykryzysowych przewidziane zostały różnego rodzaju pożyczki dla różnych grup odbiorców. Wśród nich można wymienić np.:

- 1) mikropożyczkę do 5000 zł ze środków FP dla samozatrudnionych oraz mikroprzedsiębiorców,
- 2) subwencja w formie pożyczki z PFR,
- 3) pożyczkę płynnościową dla dużych podatników z BGK,
- 4) pożyczki obrotowe na sfinansowanie deficytu na wpłatę wynagrodzeń z ARP.

Skutki podatkowe otrzymania wsparcia finansowego po stronie przychodów podatkowych beneficjenta uzależnione są zasadniczo od tego, czy otrzymane świadczenie jest świadczeniem zwrotnym czy bezzwrotnym.

Pożyczka ze swej istoty – w odniesieniu do kapitału pożyczki – jest neutralna podatkowo zarówno dla podatników CIT, jak i podatników PIT. Wynika to z tego, że aby można było mówić o powstaniu przychodu podatkowego, otrzymane świadczenie musi być świadczeniem **definitywnym**, tj. takim, które zostało ostatecznie przekazane podatnikowi jako jego majątek i które nie podlega zwrotowi. Skoro pożyczka jest ze swej definicji świadczeniem zwrotnym, to nie stanowi definitywnego przysporzenia, a tym samym nie może stanowić przychodu podatkowego. Nie jest również KUP koszt z tytułu spłaty pożyczki. Wynika to z tego, że zgodnie z ogólnymi przepisami wynikającymi z art. 15 ust. 1 PDOPrU oraz art. 22 ust. 1 PDOFizU, aby dany wydatek mógł być uznany za KUP, musiałby istnieć związek między tym wydatkiem a przychodem podatkowym. Skoro zaś otrzymana wcześniej kwota pożyczki nie stanowiła przychodu podatkowego, to jej spłata nie stanowi KUP, gdyż jest związana z uzyskanym wcześniej przychodem z tytułu otrzymania pożyczki niestanowiącym przychodu podatkowego.

O przychodzie podatkowym można mówić dopiero w momencie ewentualnego **umorzenia pożyczki**, w wyniku której podatnik wzbogaca się o umorzoną kwotę, co organy interpretacyjne wielokrotnie potwierdzały w swoich interpretacjach. Argumentem za takim stanowiskiem jest to, że zwolnienie przedsiębiorcy z obowiązku spłaty pożyczki powoduje jego wzbogacenie przez zmniejszenie jego zobowiązań o konkretną dającą się policzyć kwotę.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że wszystkie rodzaje pożyczek udzielonych przedsiębiorcy na mocy przepisów tarcz antykryzysowych, w odniesieniu do kapitału pożyczki, nie stanowią przychodu podatkowego, tak samo jak ich spłata nie stanowi KUP. Ewentualnym przychodem podatkowym może być dopiero wartość umorzonej pożyczki.

**Interpretacja Dyrektora KIS z 21.8.2020 r.,
0114-KDWP.4011.51.2020.1.PP**

Ze swej istoty umowa pożyczki nakłada na pożyczającego obowiązek zwrotu tej samej ilości pieniędzy. Zatem, z punktu widzenia podatku dochodowego od osób fizycznych kwota pożyczki jest świadczeniem zwrotnym; jak wynika z powyższej definicji powinna zostać zwrócona przez pożyczkobiorcę. Konsekwentnie na gruncie PDOFizU trzymanie pożyczki i jej spłata na warunkach przewidzianych w umowie są obojętne (neutralne) podatkowo z uwagi na zwrotny charakter środków pożyczki.

Reasumując otrzymane przez Wnioskodawcę świadczenie z Państwowego Funduszu Rozwoju w ramach Tarczy Finansowej traktować należy jako pożyczkę. Wypłata środków przez PFR jest dla Wnioskodawcy neutralna podatkowo. W związku z powyższym otrzymanie środków pieniężnych w ramach Tarczy Finansowej nie stanowi dla Wnioskodawcy przychodu opodatkowanego podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

2.2. Specyfika subwencji PFR

Wśród różnego rodzaju wsparć finansowych szczególnym jest subwencja PFR, która funkcjonuje na podstawie programu rządowego „Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla Małych i Średnich Firm”².

Co do zasady subwencja jest **wsparciem zwrotnym**, jednakże pod określonymi warunkami jej część (maksymalnie 75%) może zostać umorzona, a sama subwencja staje się tym samym wsparciem częściowo **bezzwrotnym**. Obowiązek zwrotu subwencji zbliża subwencję do pożyczki, a więc do świadczenia, które nie powoduje powstania przychodu podatkowego. Warunkiem uznania danego świadczenia pieniężnego za przychód podatkowy jest jego definitywny charakter. W przypadku gdy otrzymane środki pieniężne muszą zostać zwrócone, nie można mówić o tym, że należą się one podmiotowi je otrzymującemu definitywnie, a więc nie powstaje przychód podatkowy u pożyczkobiorcy.

Warunkiem bezzwrotności części subwencji jest utrzymanie określonego poziomu zatrudnienia bądź zmniejszenia go w niewielkim stopniu na zasadach szczegółowo opisanych w programie. W momencie otrzymania środków pieniężnych w ramach subwencji nie jest zatem jeszcze pewne, czy beneficjent tego świadczenia będzie miał prawo do zachowania części tych środków bez obowiązku zwrotu. Dopiero po pewnym czasie okaże się, czy zostały spełnione warunki upoważniające do umorzenia tej formy wsparcia. W związku z powyższym nie powinno ulegać wątpliwości, że **w momencie otrzymania subwencji nie powstaje u jej beneficjenta przychód podatkowy**. Nie są jeszcze wtedy bowiem spełnione warunki pozwalające uznać, że przedsiębiorca nie musi zwracać subwencji. Takie stanowisko potwierdza Dyrektor KIS np. w interpretacji z 27.7.2020 r. (0111-KDIB2-1.4010.217.2020.2.AR, Legalis).

Podstawą prawną, na mocy której umorzone zobowiązanie z tytułu pożyczki skutkuje powstaniem przychodu, są art. 12 ust. 1 pkt 3 PDOPrU oraz art. 14 ust. 2 pkt 6 PDOFizU. Na ich podstawie przychód podatkowy powinien zostać rozpoznany **dopiero w momencie umorzenia** (ziszczenia się warunku uprawniającego do zachowania środków dotacji bez obowiązku zwrotu). Wtedy bowiem beneficjent uzyskuje definitywne przysporzenie w postaci zmniejszenia swoich pasywów (zobowiązań) w wysokości otrzymanego wcześniej wsparcia. Jednocześnie przepisy tarcz antykryzysowych nie przewidują żadnych regulacji szczególnych wprowadzających zwolnienie podatkowe z tytułu uzyskania takiego przychodu. Stanowisko o powstaniu przychodu podatkowego w momencie umorzenia subwencji potwierdza także MF w odpowiedzi na zapytanie poselskie Nr 983 z 12.6.2020 r. (DD6.054.10.2020)³. Na marginesie warto zwrócić uwagę, że MF w dokumencie tym zapowiedziało, że wraz z PFR analizuje „możliwość częściowego zwolnienia w 2021 r. dokonanych umorzeń z podatku dochodowego”. Wolę wprowadzenia takiego zwolnienia MF powtórzyło w odpowiedzi na zapytanie poselskie

² Program wprowadzony uchwałą RM z 27.4.2020 r. na podstawie art. 21a ust. 1 SystRozwInstU, znowej zowanej ustawą z 31.3.2020 r. o zmianie ustawy o systemie instytucji rozwoju (Dz.U. poz. 569), https://pfr-sa.pl/dam/serwis-korporacyjny-pfr/documents/tarcza-finansowa-pfr/regulamin_programu_tarcza_finansowa_pfr_dla_mmsp.pdf (dostęp: 20.4.2021 r.).

³ <http://orka2.sejm.gov.pl/INT9.nsf/klucz/ATTBQMJ84/%24FILE/z00983-o1.pdf> (dostęp: 20.4.2021 r.).

Nr 2028 z 22.12.2020 r. (DD2.054.21.2020.MWJ)⁴. Mimo to dotychczas nie weszło w życie żadne rozwiązanie legislacyjne faktycznie wprowadzające taką preferencję. Przy rozważaniu wpływu subwencji na podatki pojawia się jeszcze jedno zagadnienie wynikające ze specyficznej cechy subwencji, jaką jest **brak oprocentowania**. W związku z tym, że subwencja jest świadczeniem zasadniczo zwrotnym, a nie dosłownie rozumianą pożyczką, nie przewidziano oprocentowania za prawo do korzystania z jej środków. Beneficjent tego świadczenia zobowiązany jest zatem do zwrotu jedynie kwoty otrzymanej dotacji. W przeszłości, w przypadku korzystania z różnego rodzaju pożyczek bez oprocentowania, organy interpretacyjne zajmowały z reguły konsekwentne stanowisko, zgodnie z którym korzystanie z nieoprocentowanej pożyczki stanowiło u pożyczkobiorcy przychód z tytułu nieodpłatnego świadczenia w wysokości zaoszczędzonych odsetek.

W kontekście subwencji z PFR stanowisko organów interpretacyjnych jest jednak inne. Przykładowo w interpretacji z 29.9.2020 r. (0113-KDIPT2-3.4011.637.2020.3.MS, Legalis) Dyrektor KIS potwierdził stanowisko podatnika, że korzystanie z nieoprocentowanej subwencji PFR **nie powoduje powstania przychodu podatkowego** w postaci nieodpłatnego świadczenia w związku z brakiem takiego oprocentowania.

Na marginesie warto też zwrócić uwagę, że organy interpretacyjne odnoszą się w swoich interpretacjach również do kwestii niezwiązanych z podatkiem dochodowym. W kontekście opisanego wcześniej argumentu, skłaniającego na gruncie podatków dochodowych do stanowiska o braku przychodu podatkowego w momencie otrzymania subwencji, istotne jest zastrzeżenie, że mimo wszystko subwencja nie jest pożyczką w rozumieniu art. 720 KC. W związku z tym jej otrzymanie nie skutkuje powstaniem obowiązku podatkowego w PCC, gdyż obowiązek ten zaistnieje tylko wobec czynności prawnych wprost wskazanych w przepisach regulujących ten podatek. Skoro zaś subwencja PFR nie jest pożyczką, albowiem nie jest zawierana umowa pożyczki w rozumieniu art. 720 KC, to taka subwencja nie podlega PCC. Takie stanowisko wyraził Dyrektor KIS w interpretacji z 27.7.2020 r. (0111-KDIB2-2.4014.112.2020.2.MZ, Legalis).

2.3. Specyfika mikropożyczki

Możliwość uzyskania tzw. mikropożyczki, tj. pożyczki ze środków FP udzielanej przez starostę, przewiduje art. 15zzd ust. 1 KoronawirusU, wprowadzony przepisami ZmKoronawirusU20. Zgodnie z art. 15zzd ust. 1 KoronawirusU starosta może na podstawie umowy udzielić mikroprzedsiębiorcy jednorazowej pożyczki w wysokości 5000 zł na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności.

Jak wynika z art. 15zzd ust. 7 KoronawirusU, mikropożyczka podlega umorzeniu, jeśli beneficjent utrzyma prowadzenie działalności gospodarczej przez co najmniej 3 miesiące od dnia jej otrzymania.

Zgodnie z ogólnymi zasadami umorzenie powinno skutkować powstaniem przychodu podatkowego. Jednakże **ustawodawca w art. 15zzd ust. 10 KoronawirusU przewi-**

⁴ <https://orka2.sejm.gov.pl/INT9.nsf/klucz/ATTBWHJZA/%24FILE/z02028-o1.pdf> (dostęp 20.4.2021 r.).

dział szczególne rozwiązanie, zgodnie z którym umorzona pożyczka nie stanowi przychodu podatkowego w rozumieniu PDOFizU oraz PDOPrU. W przypadku podatników PIT zwolnienie dotyczy wszystkich podatników, niezależnie od formy rozliczania podatku, tj. zarówno tych, którzy rozliczają się na zasadach ogólnych lub w formie podatku liniowego, jak i podatników opłacających podatek dochodowy od przychodów z działalności gospodarczej w formie ryczałtu.

Niezależnie od powyższego, przedsiębiorca uzyskujący finansowanie w formie pożyczki ma prawo do zaliczenia na ogólnych zasadach do KUP wydatków sfinansowanych ze środków pochodzących z tej pożyczki.

Takie same zasady, jak wyżej opisane, dotyczą pożyczki, jaką na mocy art. 15zzda ust. 1 KoronawirusU starosta może udzielić organizacji prowadzącej działalność pożytku publicznego, na pokrycie bieżących kosztów działalności gospodarczej bądź statutowej prowadzonej przez tę organizację. Również ta pożyczka może być umorzona, pod warunkiem funkcjonowania organizacji co najmniej przez 3 miesiące od dnia jej udzielenia. Podstawą prawną zwolnienia z podatku równowartości umorzonej pożyczki jest art. 15zzda ust. 9 KoronawirusU. Jednocześnie wydatki sfinansowane środkami pochodzącymi z takiej pożyczki mogą być KUP na ogólnych zasadach.

2.4. Specyfika bezzwrotnej dotacji

Przepisami Tarczy 6.0, tj. ZmKoronawirusU20(2), do KoronawirusU został dodany art. 15zze⁴, który przewiduje możliwość udzielenia przez starostę ze środków Funduszu Pracy jednorazowej dotacji w wysokości do 5000 zł na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorcy i małego przedsiębiorcy – prowadzących określonego rodzaju działalność gospodarczą.

Mimo odrębnej nazwy przedmiotowa dotacja ma *de facto* charakter tożsamy do omówionej wcześniej mikropożyczki, która również udzielana jest na cele pokrycia bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Odróżnia ją jednak, zawarty już w samej nazwie, bezzwrotny charakter tego świadczenia. Artykuł 15zze⁴ ust. 8 KoronawirusU przewiduje jedynie sytuację, gdy przedsiębiorca zobowiązany będzie do zwrotu tej dotacji (tj. gdy przedsiębiorca nie wykonywał działalności gospodarczej przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia dotacji). Oznacza to, że zasadniczo – o ile, oczywiście, zostanie spełniony powyższy warunek – przedsiębiorca nie zwraca tego świadczenia, a tym samym staje się ono mu definitywnie należne.

Podobnie jak w przypadku mikropożyczki, również w przypadku omawianej w tym miejscu bezzwrotnej dotacji zasadniczo należałoby uznać, że po stronie tego przedsiębiorcy, który spełnił warunek prowadzenia działalności przez 3 miesiące, powstaje przysporzenie podatkowe. Jednakże zgodnie z art. 15zze⁴ ust. 15 KoronawirusU przychód z tytułu udzielonej dotacji nie stanowi przychodu w rozumieniu przepisów PDOFizU oraz przepisów PDOPrU. Dotyczy to również spadkobierców zmarłego przedsiębiorcy, który do dnia śmierci nie spełnił tego wymogu.

2.5. Dofinansowanie dla samozatrudnionych

Oprócz opisanych wcześniej rozwiązań skutkujących uzyskaniem dofinansowania do wynagrodzenia pracowników przewidziano także możliwość uzyskania dofinansowania dla przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniających pracowników. Kwestię tę reguluje art. 15ztc KoronawirusU wprowadzony przepisami ZmKoronawirusU20.

Zgodnie z art. 15ztc KoronawirusU starosta może przyznać na podstawie umowy dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorcy będącemu osobą fizyczną niezatrudniającemu pracowników, pod warunkiem spadku jego obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia pandemii COVID-19. Wysokość dofinansowania może być wypłacana przez okres 3 miesięcy i jest uzależniona od wysokości spadku obrotów gospodarczych przedsiębiorcy oraz od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Jak zostało wcześniej wspomniane, każde świadczenie pieniężne stanowi przysporzenie podatkowe. Wynika to z art. 12 ust. 1 pkt 1 PDOPrU, który stanowi, że przychodem podatkowym u podatników CIT są również otrzymane pieniądze, oraz z art. 14 ust. 2 pkt 2 PDOFizU, który stanowi, że przychodem z działalności gospodarczej są również dotacje, subwencje, dopłaty i inne nieodpłatne świadczenia otrzymane na pokrycie kosztów albo jako zwrot wydatków, z wyjątkiem gdy przychody te są związane z otrzymaniem, zakupem albo wytworzeniem we własnym zakresie środków trwałych lub WNiP, od których dokonuje się odpisów amortyzacyjnych.

Aby zatem otrzymane dofinansowanie mogło nie być traktowane jako przychód podatkowy, musiałby istnieć przepis wprost przewidujący takie zwolnienie. W związku z tym, że taki przepis nie został wprowadzony, nie ulega wątpliwości, że dopłata wymieniona w art. 15ztc KoronawirusU **stanowi przychód podatkowy podatnika ją otrzymującego**.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że powyższa dopłata nie może być traktowana jako przychód wyłączony z opodatkowania na mocy art. 12 ust. 4 pkt 6a PDOPrU oraz art. 14 ust. 3 pkt 3a PDOFizU. Zgodnie z nimi, do przychodów podatkowych zwróconych podatnikom nie zalicza się innych wydatków niezaliczonych do KUP, jednakże przedmiotowe dofinansowanie **nie jest zwrotem wydatków ponoszonych przez podatników**. Podatnik może przekazać otrzymane środki pieniężne na dowolny cel związany z działalnością gospodarczą i może to być zarówno wydatek poniesiony po otrzymaniu środków, jak i na pokrycie wydatku już poniesionego w przeszłości. Nie zmienia to jednak faktu, że dopłata, o której mowa, nie jest dopłatą celową. W konsekwencji wydatki sfinansowane środkami pochodzącymi z tego wsparcia mogą być KUP na ogólnych zasadach.

Przykład

Przedsiębiorca prowadzący indywidualną działalność gospodarczą niezatrudniający pracowników otrzymane dofinansowanie kosztów działalności gospodarczej, przyznane ze środków PUP, przeznaczył na uregulowanie bieżącego zobowiązania podatkowego z tytułu zaliczki na podatek dochodowy.

Zapłacone podatki nie stanowią KUP, zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 12 PDOFizU. Nie oznacza to jednak, że otrzymane dofinansowanie może być uznane za niestanowiące przychodu podatkowego, gdyż nie jest ono dofinansowaniem celowym, lecz na dowolny cel związany z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Zatem otrzymanie środków pieniężnych z tego tytułu stanowi niewątpliwie przysporzenie podatkowe podatnika z uwagi na zwiększenie jego aktywów, wydatek faktycznie zrealizowany dzięki tym środkom jest natomiast rozpatrywany jako koszt stanowiący KUP bądź jako koszt niestanowiący KUP, niezależnie od otrzymanego wsparcia.

Stanowisko potwierdzające, że z jednej strony otrzymane świadczenie w postaci dofinansowania dla samozatrudnionych stanowi przychód podatkowy, a z drugiej, że wydatki sfinansowane tymi środkami mogą stanowić KUP, potwierdza np. Dyrektor KIS w interpretacji z 3.11.2020 r. (0112-KDIL2-2.4011.534.2020.1.AA).

2.6. Świadczenie postojowe

Kolejnym rodzajem przysporzenia, którego skutki należy rozpatrzyć, jest tzw. postojowe, o którym mowa w art. 15zq KoronawirusU. Zgodnie z tym przepisem świadczenie to przysługuje przedsiębiorcom oraz osobom uzyskującym przychody na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia bądź innej umowy o podobnym charakterze. Wysokość świadczenia wylicza się na podstawie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Zgodnie z art. 15zs¹ oraz art. 15zs² KoronawirusU dodatkowe świadczenie postojowe (dla przedsiębiorców prowadzących określonego rodzaju działalność) zostało przyznane przepisami Tarczy 6.0. Prawo do uzyskania świadczenia postojowego przewidują także przepisy Tarczy 7.0 (tj. rozporządzenie Rady Ministrów z 19.1.2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii COVID-19 (Dz.U. z 2021 r. poz. 152) oraz Tarczy 8.0, tj.: rozporządzenie Rady Ministrów z 26.2.2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii COVID-19 (Dz.U. z 2021 r. poz. 371)).

Podobnie jak pozostałe rodzaje wsparcia finansowego, świadczenie postojowe, co do zasady, stanowi przysporzenie podatkowe. Jednakże zgodnie z przepisem szczególnym, określonym w art. 52m pkt 1 PDOFizU, jest ono **zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych**. Przy tym zwolnienie dotyczyło zarówno świadczenia postojowego udzielonego na podstawie art. 15zq KoronawirusU, jak i dodatkowych świadczeń przyznanych w późniejszych terminach na podstawie art. 15zs¹ oraz art. 15zs² KoronawirusU.

Pewne wątpliwości mogą się pojawić w kwestii tego, czy zwolnienie podatkowe dotyczy również świadczenia postojowego oraz dodatkowego jednorazowego świadczenia postojowego udzielonego w ramach Tarczy 7.0 (tj. wspomniane wyżej rozporządzenie z 19.1.2021 r.), a to dlatego, że formalną podstawą prawną takich świadczeń nie są przepisy KoronawirusU, lecz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów, natomiast przepisy zwalniające te świadczenia z podatku odnoszą się do przepisów art. 15zq oraz art. 15zs² KoronawirusU. Jednakże pomimo tych wątpliwości wydaje się, że świadczenia te nadal korzystają ze zwolnienia podatkowego, ponieważ zgodnie z § 4 ust. 1 Tarczy 7.0 świad-

czenia postojowego oraz ponownego świadczenia postojowego udziela się „na zasadach określonych w art. 15zq–15zs i art. 15zu–15zza KoronawirusU”.

Jednocześnie nie uwzględniono analogicznego zwolnienia w PDOPrU, a to dlatego, że świadczenie postojowe przysługuje wyłącznie osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą oraz osobom fizycznym wykonującym umowę agencyjną bądź umowę zlecenie.

2.7. Dopłata do wynagrodzeń pracowników

Na podstawie ZmKoronawirusU20 możliwe jest uzyskanie dofinansowań do wynagrodzeń pracowników. Skierowane są one do różnych odbiorców w zależności od rodzaju prowadzonej działalności.

Zgodnie z art. 15g ust. 1 KoronawirusU, który został wprowadzony przepisami ZmKoronawirusU20, przedsiębiorca zatrudniający pracowników może zwrócić się do WUP o pomoc w postaci świadczeń na ochronę miejsc pracy z FGŚP przez dofinansowania do wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym. Dofinansowaniem objęte są również składki na ubezpieczenia społeczne pracowników w części finansowanej przez pracodawcę. Środki pieniężne mogą zostać wykorzystane na dofinansowanie wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy – w następstwie pandemii COVID-19. Analogiczne dofinansowanie przysługuje na podstawie art. 15g¹ KoronawirusU spółkom wodnym. Na podstawie art. 15ga KoronawirusU o specjalnego rodzaju dofinansowanie do wynagrodzeń mogą ubiegać się także podmioty prowadzące działalność polegającą na utrzymaniu zabytków.

Przepisami DopłKredBankCOVID19U wprowadzono dodatkowo regulacje określone w art. 15gg KoronawirusU umożliwiające przedsiębiorcom ubieganie się o dofinansowania do wynagrodzenia pracowników nieobjętych przestojem ekonomicznym.

Ponadto, zgodnie z art. 15zzb KoronawirusU, starosta może na wniosek przedsiębiorcy przyznać dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników w rozumieniu art. 15g ust. 4 KoronawirusU oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne. Dofinansowanie przyznaje się mikroprzedsiębiorcom oraz małym i średnim przedsiębiorcom na ich wniosek pod warunkiem spadku obrotów gospodarczych z powodu pandemii COVID-19. Zbliżoną formę świadczenia wprowadzono także przepisami Tarczy 6.0, tj. ZmKoronawirusU20(2), poprzez dodanie art. 15gga KoronawirusU umożliwiającego uzyskanie świadczenia na ochronę miejsc pracy ze środków FGŚP przez przedsiębiorców prowadzących działalność w określonych kategoriach działalności gospodarczej.

Nie powinno ulegać wątpliwości, że uzyskane dofinansowanie co do zasady jest przychodem podatkowym, gdyż stanowi definitywne przysporzenie majątkowe beneficjenta tego świadczenia i jednocześnie ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie przepisu wyłączającego go z przychodów podatkowych.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że w świetle art. 15 ust. 4g i art. 16 ust. 1 pkt 57 PODOPrU oraz art. 22 ust. 6ba i art. 23 ust. 1 pkt 55 PDOFizU koszt wynagrodzenia za pracę staje się KUP w miesiącu, za który jest należne, pod warunkiem, że zostanie wypłacone w terminie wynikającym z prawa pracy. W przypadku gdy wynagrodzenie nie zostanie wypłacone w terminie, przedsiębiorca nie może zaliczyć go do KUP do momentu, aż postawi je do dyspozycji swoim pracownikom.

Może zatem powstać pytanie, czy dofinansowanie do wynagrodzeń otrzymane na podstawie tarcz antykryzysowych nie powinno być traktowane jako niestanowiące przychodu podatkowego na podstawie art. 12 ust. 4 pkt 6a PODOPrU oraz art. 14 ust. 3 pkt 3a PDOFizU. Zgodnie z tymi przepisami nie zalicza się do przychodów podatkowych zwróconych wydatków niezaliczonych do KUP. Wydaje się jednak, że nie jest to właściwe podejście, bowiem wynagrodzenie wypłacone z opóźnieniem stanie się finalnie kosztem podatkowym w momencie jego faktycznego wypłacenia. Nie jest ono kosztem podatkowym w tym miesiącu, za który jest należne, w związku z tym, że nie zostało wypłacone w terminie. Opóźnienie w wypłacie wynagrodzenia nie pozbawia jednak tego wynagrodzenia statusu kosztu podatkowego, a jedynie odracza moment jego uwzględnienia w rozliczeniu podatkowym. Ponadto należy zwrócić uwagę, że świadczenia wypłacane na podstawie tarcz antykryzysowych nie są zwrotem kosztów, lecz dofinansowaniem, a zatem nie można zastosować przepisów wyłączających z przychodów podatkowych otrzymanych świadczeń.

W związku z powyższym należy uznać, że świadczenia otrzymane tytułem dofinansowania kosztów wynagrodzenia **powinny być traktowane jako przychód podatkowy** pracodawcy, a wypłacone wynagrodzenie – jako KUP na ogólnych zasadach. To dwustronne ujęcie przychodu i kosztu podatkowego oznacza, że w typowej sytuacji (tj. gdy przedsiębiorca wypłaca wynagrodzenie zgodnie z przepisami prawa pracy) otrzymane wsparcie jest *de facto* neutralne podatkowo.

2.8. Dopłaty do oprocentowania kredytów

Od wsparcia w postaci zwrotnych bądź bezzwrotnych pożyczek odróżnić należy wsparcie przedsiębiorców polegające na możliwości uzyskania dopłaty do oprocentowania zaciągniętych przez nich komercyjnych kredytów płynnościowych. Kwestię tę regulują art. 2 i n. DopłKredBankCOVID19U. Zgodnie z nimi o dopłaty do oprocentowania mogą się ubiegać przedsiębiorcy niezależnie od wielkości oraz podmioty prowadzące działalność w sektorze produkcji podstawowej produktów rolnych. Dopłata może być uzyskana na kredyty obrotowe, odnawialne i nieodnawialne udzielone w polskich złotych.

Jak wcześniej zostało wspomniane, zasadniczo kwota kapitału pożyczki i kredytu jest neutralna podatkowo, na koszty i przychody podatkowe mają natomiast wpływ jedynie odsetki oraz prowizje i opłaty ponoszone w związku ze spłatą kredytu bądź pożyczki. Dlatego też na wsparcie w postaci dofinansowania kosztów odsetek należy spojrzeć inaczej niż na wsparcie w postaci pożyczki, która z definicji jest świadczeniem zwrotnym. Dofinansowanie do oprocentowania jest niewątpliwie **świadczeniem bezzwrotnym i definitywnym**, co oznacza, że otrzymanie środków na taki cel stanowi przysporzenie

podatkowe otrzymującego je przedsiębiorcy. Podstawą prawną takiego ujęcia są ogólne przepisy mówiące o przychodach w postaci otrzymanych pieniędzy, tj. art. 12 ust. 1 pkt 1 PDOPrU oraz art. 14 ust. 1i PDOFizU. Nie powinno więc ulegać wątpliwości, że uzyskanie dopłaty do oprocentowania komercyjnego kredytu prowadzi do zwiększenia aktywów podatnika, a więc jego przysporzenia majątkowego stanowiącego co do zasady przychód podatkowy.

Ustawodawca zdecydował jednak o **wyłączeniu przedmiotowych dopłat z opodatkowania**. W art. 3 DopłKredBankCOVID19U, zgodnie z którym dopłaty uregulowane jego przepisami nie stanowią przychodu w rozumieniu przepisów o PIT oraz CIT. Regulacja ta stanowi więc wyjątek od zasad wynikających z wymienionych wcześniej przepisów wiążących z przychodem podatkowym każde otrzymanie środków pieniężnych.

2.9. Przychód z nieodpłatnych świadczeń wynikający z braku płatności czynszu najmu lokalu w wielkopowierzchniowych centrach handlowych

Jednym z rozwiązań wprowadzonych przepisami ZmKoronawirusU20 jest regulacja art. 15ze KoronawirusU wprowadzająca zawieszenie płatności czynszu w centrach handlowych, w których zakazano handlu w związku z pandemią COVID-19. Zgodnie z tym przepisem, w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia działalności w obiektach handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², wygasają wzajemne zobowiązania stron umowy najmu, dzierżawy lub innej podobnej umowy, przez którą dochodzi do oddania do użytku powierzchni handlowej.

W praktyce oznacza to, że w czasie obowiązywania zakazu handlu w centrach handlowych, który miał miejsce w kwietniu 2020 r., najemcy lokali usługowych w wielkopowierzchniowych centrach handlowych byli zwolnieni z obowiązku zapłaty czynszu najmu. Rodzi się zatem uzasadnione pytanie, czy nie powodowało to powstania **przychodu podatkowego z tytułu nieodpłatnego bądź częściowo odpłatnego świadczenia** zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 2 PDOPrU oraz art. 14 ust. 2 pkt 8 PDOFizU. Z treści tych przepisów wynika, że przychodem podatkowym jest m.in. wartość świadczeń otrzymanych w naturze, w tym wartość rzeczy i praw otrzymanych nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie, a także wartość innych nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych świadczeń. Najemca zwolniony z obowiązku zapłaty czynszu za najem lokalu uzyskiwałby tym samym przychód podatkowy w powyższym rozumieniu.

Przez nieodpłatne świadczenia rozumie się wszelkie zdarzenia prawne i gospodarcze, których następstwem jest uzyskanie korzyści kosztem innego podmiotu lub te wszystkie zdarzenia prawne i gospodarcze, których skutkiem jest nieodpłatne przysporzenie majątku podmiotowi, mające konkretny wymiar finansowy. Świadczeniem nieodpłatnym może być np. przyznanie prawa do używania lub użytkowania składnika majątku, a także znoszenie określonego działania podatnika, np. nieodpłatne udostępnienie nieruchomości na prowadzenie działalności (zob. wyr. NSA z 16.6.2011 r., II FSK 788/10, Legalis). Kluczowym elementem nieodpłatnego świadczenia jest więc brak

ekwiwalentności świadczenia, innymi słowy beneficjent świadczenia musiałby nie być zobowiązany do jakiegokolwiek świadczenia wzajemnego, aby można było mówić o tym, że powstało u niego nieodpłatne świadczenie w rozumieniu przepisów podatkowych. W takim wypadku stosuje się zasadę określoną w art. 12 ust. 6 PDOPrU oraz art. 11 ust. 2 PDOFizU, zgodnie z którymi, jeżeli przedmiotem świadczenia jest udostępnienie lokalu lub budynku, wartość świadczenia nieodpłatnego stanowi równowartość czynszu, jaki przysługiwałby w razie zawarcia umowy najmu tego lokalu lub budynku.

Za świadczenie częściowo odpłatne uznaje się zdarzenie prawne lub gospodarcze, którego skutkiem jest przyjęcie świadczenia po cenie wyraźnie niższej od cen rynkowych stosowanych przy świadczeniu usług lub udostępnianiu rzeczy albo praw tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca udostępnienia (zob. wyr. WSA w Gliwicach z 18.7.2011 r., I SA/GI 332/11, Legalis). W przypadku otrzymania świadczeń częściowo odpłatnych przychodem podatnika jest różnica między wartością tych świadczeń a odpłatnością, jaką ponosi podatnik (art. 12 ust. 6a PDOPrU i art. 11 ust. 2b PDOFizU).

Mimo wątpliwości w tej kwestii wydaje się jednak, że o przychodzie podatkowym nie powinno tu być mowy. Przemawiają za tym co najmniej dwa argumenty.

Pierwszy argument wynika z art. 15ze KoronawirusU, wprowadzającego zasadę **wygaśnięcia wzajemnych zobowiązań** stron umowy najmu, a nie tylko jednej strony – najemcy. To kluczowy element, gdyż aby można było mówić o przychodzie podatkowym z tytułu nieodpłatnego bądź częściowo odpłatnego świadczenia, musiałoby dojść do nieekwiwalentności świadczeń, tj. do sytuacji, w której najemca korzysta z pełni przysługujących mu praw do lokalu, ale bez konieczności dokonywania płatności za najem. W okresie zamknięcia centrów handlowych zarówno najemcy, jak i właściciele lokali byli wzajemnie wobec siebie zwolnieni ze zobowiązań wynikających z trwającej umowy najmu, nie można więc mówić o nieekwiwalentności. Najemca był zwolniony ze swoich zobowiązań wobec wynajmującego (przede wszystkim z konieczności zapłaty czynszu), ale i wynajmujący był zwolniony ze swoich zobowiązań względem najemcy (ogół obowiązków związanych z utrzymaniem i udostępnieniem lokalu). Konsekwencją powyższego jest to, że wynajmujący **nie był uprawniony** do żądania zapłaty czynszu przez okres zamknięcia centrów handlowych i tym samym nie miał podstaw prawnych do dochodzenia sądownie zapłaty czynszu za ten okres.

Drugim argumentem jest kwestia obiektywnej możliwości pozyskania innych najemców skłonnych podjąć najem lokalu w centrum handlowym, które zostało urzędowo wyłączone z handlu, a więc **kwestia rynkowości** obniżki czynszu w czasie takiego zamknięcia. Aby prawidłowo ustalić wysokość ewentualnego przychodu podatkowego z tytułu nieodpłatnego bądź częściowo odpłatnego świadczenia, należy dokonać porównania między faktycznie zapłaconą ceną za daną usługę a ceną rynkową, tj. taką, jakiej należałoby oczekiwać **w danym czasie i w danych okolicznościach**. Trudno spodziewać się, aby możliwe było znalezienie chętnego do ponoszenia kosztu czynszu lokalu w sytuacji niemożności prowadzenia przy jego wykorzystaniu działalności przynoszącej najemcy przychód. Skoro zatem w danych okolicznościach stan braku płatności czynszu był sta-

nem rynkowym, to nie można mówić o powstaniu przychodu podatkowego po stronie najemców z tego tytułu, że zostali zwolnieni z obowiązku opłacenia czynszu.

Do pewnego stopnia zaistniała sytuacja przypomina stosowane w praktyce obrotu gospodarczego tzw. wakacje czynszowe, które stosuje się w specyficznych sytuacjach uzasadnionych np. koniecznością przystosowania lokalu do potrzeb nowego najemcy czy przeprowadzenia kosztownego remontu. W tym czasie najemca z powodów obiektywnych **nie prowadzi działalności przynoszącej mu przychód** podatkowy w najmowanym lokalu, a tym samym brak obowiązku zapłaty czynszu ma **podłoże ekonomiczne**. Jednocześnie zgadza się to z praktyką rynkową, a więc nie można mówić, że najemca zostaje w jakiś szczególnie sposób uprzywilejowany względem innych najemców znajdujących się w podobnej sytuacji ekonomicznej. Takie stanowisko jest od dawna ugruntowane w interpretacjach podatkowych (zob. np. interpretację indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 21.1.2015 r., IPPB3/423-1180/14-2/GJ, Legalis).

Jak się wydaje, stanowisko o braku przychodu podatkowego po stronie najemcy w okresie urzędowego zamknięcia wielkopowierzchniowych centrów handlowych potwierdza również – choć nie wprost – MF we wspomnianych już Objasnieniach z 21.7.2020 r. Nie pada tam wprawdzie wprost sformułowanie o braku przychodu podatkowego z tego tytułu, za to pojawia się zapis z art. 15ze KoronawirusU o wzajemnym wygaśnięciu zobowiązań między najemcą lokalu a wynajmującym. Z kontekstu całego rozdziału Objasnień dotyczących tego zagadnienia wysnuć można stanowisko, że nie powstaje przychód podatkowy z tytułu nieodpłatnych bądź częściowo odpłatnych świadczeń z uwagi na fakt, iż najemca nie otrzymuje nieekwiwalentnego świadczenia. Wprawdzie zwolniony jest z obowiązku zapłaty czynszu, jednak z drugiej strony nie otrzymuje – w świetle regulacji art. 15ze KoronawirusU – żadnego świadczenia wzajemnego, gdyż w tym samym czasie wynajmujący również jest zwolniony z obowiązku świadczenia wobec najemcy.

Bardziej klarownie MF wyraziło swoje stanowisko w komunikacie przesłanym dziennikowi „Rzeczpospolita”⁵, opublikowanym 15.5.2020 r.:

Utrzymywanie w czasie epidemii wysokości czynszu na dotychczasowym poziomie może skutkować wypowiedzeniem przez najemcę umowy. I może się zdarzyć, że lokal w ogóle nie będzie wynajmowany, ponieważ właściciel nie znajdzie innego chętnego. Albo też nowy najemca nie zgodzi się na płacenie czynszu w dotychczasowej wysokości. Może to wymusić na właścicielu obniżkę. W takiej sytuacji u najemcy nie powstanie przychód w PIT / CIT z częściowo odpłatnych świadczeń.

2.10. Zwolnienie z obowiązku zapłaty składek ZUS

Kolejnym rodzajem preferencji wprowadzonej w związku z pandemią COVID-19 jest możliwość uzyskania zwolnienia z obowiązku opłacania składek ZUS. Kwestię tę reguluje art. 31zo KoronawirusU, który został wprowadzony przepisami ZmKoronawirusU20,

⁵ <https://www.rp.pl/Podatek-dochodowy/305159963-Koronawirus-czy-od-obnizki-czynszu-trzeba-zaplatc-podatek-Odpowiedz-Ministerstwa-Finansow.html> (dostęp: 12.4.2021 r.).

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl